

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

ВИСНОВОК

щодо законопроекту про внесення змін до розділу VI Бюджетного кодексу України щодо зарахування військового збору до спеціального фонду державного бюджету (реєстр. № 15167 від 10.04.2026)

Комітет Верховної Ради України з питань бюджету */далі – Комітет/* на своєму засіданні 6 травня 2026 року (протокол № 234) розглянув проект Закону України "Про внесення змін до розділу VI Бюджетного кодексу України щодо зарахування військового збору до спеціального фонду державного бюджету" (реєстр. № 15167 від 10.04.2026), поданий народними депутатами України Разумковим Д.О., Моканом В.І. та іншими, відмітивши таке.

I. До Комітету надійшов на розгляд проект Закону України "Про внесення змін до розділу VI Бюджетного кодексу України щодо зарахування військового збору до спеціального фонду державного бюджету" за реєстр. № 15167 від 10.04.2026 */далі – законопроект № 15167/*.

Законопроектом № 15167 пропонується з 1 січня 2027 року доповнити розділ VI "Прикінцеві та перехідні положення" Бюджетного кодексу України */далі – Кодекс/* новим пунктом 64, яким передбачається встановити, що з 1 січня 2027 року по 31 грудня третього календарного року, наступного за роком, в якому буде припинено або скасовано воєнний стан (введений 24.02.2022), військовий збір */далі – збір/*, що сплачується (перераховується) згідно з пунктом 16-1 підрозділу 10 розділу XX Податкового кодексу України */далі – Податковий кодекс/*, зараховується в повному обсязі до спеціального фонду державного бюджету та спрямовується на виплату грошового забезпечення військовослужбовців Збройних Сил України */далі – ЗСУ/*.

У пояснювальній записці до законопроекту № 15167 вказано, що його метою є законодавче закріплення цільового використання доходів державного бюджету, джерелом яких є збір, на виплату грошового забезпечення військовослужбовців ЗСУ;

реалізація посилить довіру платників податків до державної податкової та бюджетної політики, зменшить ризики спрямування збору на видатки, що не мають безпосереднього відношення до оборони, та відповідатиме принципу пріоритетності фінансового забезпечення національної безпеки і оборони як

під час дії воєнного стану, так і в перехідний період протягом трьох років після його припинення або скасування.

II. Щодо процедури розгляду законопроекту № 15167, опрацювання експертних висновків до нього.

Спочатку відповідно до статей 93 і 96 Регламенту Верховної Ради України */далі – Регламент/* необхідно розглянути питання щодо включення законопроекту № 15167 до порядку денного п'ятнадцятої сесії Верховної Ради України */далі – Верховна Рада/*, позитивне вирішення якого буде підставою для розгляду Верховною Радою законопроекту № 15167 у першому читанні.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради */далі – ГНЕУ/* у своєму висновку до законопроекту № 15167 (*лист від 21.04.2026 № 16/03-2026/88492 (2207724)*) в цілому не заперечує щодо можливості внесення пропонованих змін, при цьому висловлює стосовно них окремі зауваження та зазначає, що для прийняття виваженого рішення щодо законопроекту № 15167 доцільно отримати експертний висновок Уряду.

Керуючись статтею 103 Регламенту та статтями 27 і 109 Кодексу, від Комітету направлено звернення до Міністерства фінансів України */далі – Мінфін/* і Міністерства оборони України */далі – Міноборони/* щодо здійснення експертизи законопроекту № 15167, як наслідок отримано відповідні висновки.

Мінфін (*лист від 20.04.2026 № 35020-05-2/10896*) зазначає, що не заперечує проти розгляду Верховною Радою законопроекту № 15167 в запропонованій редакції.

Міноборони (*лист від 23.04.2026 № 220/5441*) зазначає, що законопроект № 15167 потребує доопрацювання з урахуванням наданих зауважень.

На час розгляду у Комітеті даного питання не надійшли висновки комітетів Верховної Ради з питань антикорупційної політики (*щодо проведення антикорупційної експертизи законопроекту*) і з питань інтеграції України до Європейського Союзу (*щодо оцінки відповідності законопроекту міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції*) щодо законопроекту № 15167. При цьому за результатами попереднього аналізу законопроектів, проведеного експертами проекту міжнародної технічної допомоги "Програма підтримки інтеграції України до ЄС (UA2EU)" (згідно з розпорядженням Керівника Апарату Верховної Ради від 01.08.2025 № 193), зазначено, що правовідносини, які плануються врегулювати законопроектом № 15167, не регулюються правом ЄС та Угодою про асоціацію з ЄС.

III. Щодо правових підстав, пов'язаних з врегулюванням питання, порушеного законопроектом № 15167.

Збір запроваджено з серпня 2014 р. законом від 31.07.2014 № 16121–VII, яким підрозділ 10 розділу XX Податкового кодексу доповнено пунктом 16-1 щодо встановлення основних засад збору, водночас частину 2 статті 29

Кодексу доповнено пунктом 1-2 щодо віднесення збору до доходів загального фонду державного бюджету.

При цьому первісно встановлено, що: платниками збору є особи, визначені пунктом 162.1 статті 162 Податкового кодексу; об'єктом оподаткування збором є доходи у формі зарплати, інших заохочувальних та компенсаційних виплат або інших виплат і винагород, які нараховуються (виплачуються, надаються) платнику у зв'язку з трудовими відносинами та за цивільно-правовими договорами, виграшу в державну та недержавну грошову лотерею, виграш гравця (учасника), отриманий від організатора азартної гри; ставка збору становить 1,5% від об'єкта оподаткування.

Згідно з абзацом 1 пункту 16-1 підрозділу 10 розділу XX Податкового кодексу збір встановлюється тимчасово, до набрання чинності рішенням Верховної Ради про завершення реформи ЗСУ.

Наприкінці 2024 р. до пункту 16-1 підрозділу 10 розділу XX Податкового кодексу внесено зміни (законами від 10.10.2024 № 4015-IX і від 04.12.2024 № 4113-IX), згідно з якими на період по 31 грудня року, у якому буде припинено або скасовано воєнний стан (введений 24.02.2022): з 01.12.2024 збільшено ставку збору для його платників (крім військовослужбовців та працівників ЗСУ, інших утворених відповідно до законів України військових формувань) з 1,5% до 5%; з 01.01.2025 запроваджено збір для фізичних осіб – підприємців – платників єдиного податку 1, 2 та 4 групи – 10% розміру мінімальної зарплати, встановленої на 1 січня звітного року, з розрахунку на місяць, для платників єдиного податку 3 групи (крім е-резидентів) – 1% від доходу.

Законом від 07.04.2026 № 4835-IX продовжено дію вищезазначених тимчасових норм щодо збільшення ставки збору і розширення його бази оподаткування по 31 грудня третього календарного року, наступного за роком, у якому буде припинено або скасовано воєнний стан (введений 24.02.2022), тобто додатково ще на 3 "післявоєнні" роки, а також доповнено пункт 16-1 підрозділу 10 розділу XX Податкового кодексу підпунктом 1.17, згідно з яким збір, що сплачується відповідно до цього пункту, зараховується до спеціального фонду державного бюджету та спрямовується на забезпечення потреб ЗСУ.

Разом з тим, відповідно до частини 5 статті 13 Кодексу розподіл бюджету на загальний та спеціальний фонди, їх складові частини визначаються виключно Кодексом та законом про державний бюджет, а відповідно до частини 2 статті 4 Кодексу якщо іншим нормативно-правовим актом бюджетні відносини визначаються інакше, ніж у Кодексі, застосовуються відповідні норми Кодексу.

IV. У Комітеті попередньо опрацьовано законопроект № 15167, експертні висновки до нього та звернуто увагу на таке.

1. Законопроект № 15167 не передбачено Планом законопроектної роботи Верховної Ради на 2026 рік (затвердженим постановою Верховної Ради від 10.02.2026 № 4774-IX), при цьому порушене ним питання пов'язано з

необхідністю узгодження бюджетного законодавства і підпункту 1.17 пункту 16-1 підрозділу 10 розділу XX Податкового кодексу, про що теж зазначає ГНЕУ.

Водночас таке питання може реалізовуватися відповідно до пункту 171 цього Плану, згідно з яким у 2026 р. передбачається розробка Мінфіном і подання Кабінетом Міністрів України на розгляд Верховної Ради законопроекту про внесення змін до Кодексу щодо актуалізації та удосконалення деяких положень для унормування у разі необхідності питань, пов'язаних з підготовкою законопроекту про державний бюджет на 2027 рік та узгодженням положень Кодексу з положеннями інших законодавчих актів України.

2. Законопроект № 15167 згідно з пояснювальною запискою до нього забезпечує єдність податкового та бюджетного регулювання збору, однак у підпункті 1.17 пункту 16-1 підрозділу 10 розділу XX Податкового кодексу напрям цільового спрямування збору (*забезпечення потреб ЗСУ*) є ширшим, ніж у законопроекті № 15167 (*виплата грошового забезпечення військовослужбовців ЗСУ*).

На думку ГНЕУ, зважаючи на вказаний припис Податкового кодексу, вбачається доцільним узгодити положення в частині строку зарахування збору до спеціального фонду державного бюджету, напрямів його використання і строку запровадження пропонованих змін у Податковому кодексі та Кодексі.

3. Впровадження положень законопроекту № 15167 у наступних бюджетних періодах матиме наслідком зменшення доходів загального фонду державного бюджету від збору та відповідне збільшення доходів спеціального фонду державного бюджету від збору.

Згідно із звітними даними надходження збору до загального фонду державного бюджету становили: за 2024 р. – 51,2 млрд грн, за 2025 р. – 163,6 млрд грн, за січень-квітень 2026 р. – 60,2 млрд грн. При цьому виходячи з супровідних матеріалів до законопроекту про державний бюджет на 2026 рік (реєстр. № 14000 від 15.09.2025) планові доходи загального фонду державного бюджету від збору передбачено орієнтовно у сумі 191,3 млрд грн.

За попередніми оцінками Мінфіну, внаслідок запровадження положень законопроекту № 15167 обсяг доходів загального і спеціального фондів державного бюджету відповідно зменшиться і збільшиться на 208,5 млрд грн в умовах 2027 р.

Однак до законопроекту № 15167 не надано належне фінансово-економічне обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки), яке вимагається відповідно до частини 1 статті 27 Кодексу та частини 3 статті 91 Регламенту. ГНЕУ зазначає, що до законопроекту № 15167 не надано належних обґрунтування та розрахунків щодо: необхідних обсягів коштів на виплату грошового забезпечення військовослужбовців ЗСУ у наступних бюджетних періодах; впливу рішення на фінансове забезпечення інших напрямів ЗСУ порівняно з прогнозованими обсягами надходжень від збору.

4. Передбачене законопроектом № 15167 проведення видатків на виплату грошового забезпечення військовослужбовців ЗСУ із спеціального фонду державного бюджету буде залежати від стану надходжень збору, зважаючи на особливості здійснення витрат спеціального фонду бюджету, визначені Кодексом, зокрема частинами 3 і 8 статті 13, частиною 4 статті 23 і частиною 2 статті 48 *(згідно з якими взяття бюджетних зобов'язань і проведення витрат спеціального фонду бюджету здійснюються виключно в межах і за рахунок фактичних надходжень спеціального фонду бюджету)*.

З цього приводу Міноборони зауважує, що запропонований підхід фактично створює залежність обсягу відповідних видатків від надходжень збору без визначення механізмів їх розрахунку та балансування, що суперечить принципам збалансованості, ефективності та цільового використання бюджетних коштів, водночас грошове забезпечення військовослужбовців належить до системних і гарантованих видатків держави, які мають здійснюватися із стабільних джерел загального фонду державного бюджету, а не залежати від динаміки надходжень окремого платежу.

Загалом Міноборони вважає, що закріплення на рівні Кодексу цільового спрямування надходжень збору до спеціального фонду державного бюджету має довгостроковий характер та обмежує можливість їх перерозподілу і використання залежно від пріоритетних потреб сектору безпеки і оборони та знижує гнучкість бюджетного планування, натомість визначення напрямів використання коштів спеціального фонду державного бюджету законом про державний бюджет на відповідний рік дозволяє оперативно враховувати актуальні пріоритети державної політики та обсяг наявного фінансового ресурсу.

5. ГНЕУ вбачає доцільним зарахування збору (з визначенням напрямів використання коштів від нього) протягом усього періоду, на який він встановлений, саме до спеціального фонду державного бюджету шляхом внесення змін до статей 29 і 30 Кодексу, а не до розділу VI Кодексу, як пропонується у законопроекті № 15167.

Однак збір з моменту його запровадження по даний час (майже 12 років) належить до доходів загального фонду державного бюджету.

Норми щодо збільшення ставки збору і розширення його бази оподаткування (запроваджені наприкінці 2024 р. і початку 2025 р.) призвели до зростання надходжень збору до державного бюджету більш ніж в 3 рази та діятимуть лише до кінця третього "післявоєнного" року.

Тому передбачене законопроектом № 15167 зарахування збору до спеціального фонду державного бюджету тимчасово, з 01.01.2027 (тобто з наступного бюджетного періоду) до кінця третього "післявоєнного" року, шляхом включення відповідного положення до розділу VI Кодексу відповідає законодавчим вимогам щодо дотримання збалансованості бюджету, узгоджується з правилами законотворчої техніки та видається доречним і логічним у прив'язці до відповідних податкових норм.

При цьому, надалі, виходячи з визначених засад бюджетної політики та керуючись частиною 5 статті 29 Кодексу (згідно з якою закон про державний бюджет може відносити на відповідний бюджетний період окремі види доходів загального фонду державного бюджету до спеціального фонду державного бюджету), питання щодо доцільності зарахування збору до спеціального фонду державного бюджету і визначення напрямів цільового спрямування збору може врегульовуватися законом про державний бюджет, що певним чином підтверджується зауваженням Міноборони (наведеним вище).

6. На розгляді у Верховній Раді знаходяться ще 4 законопроекти щодо внесення змін до Кодексу, пов'язані із зарахуванням збору до спеціального фонду державного бюджету (реєстр. № 11442 від 25.07.2024, реєстр. № 15138 від 08.04.2026, реєстр. № 15138-1 від 13.04.2026 і реєстр. № 15138-2 від 20.04.2026), якими пропонується визначити інший період дії положень та/або дещо інше цільове спрямування збору, ніж передбачається законопроектом № 15167. Таким чином, у разі прийняття Верховною Радою законопроекту № 15167, інші вищезазначені законопроекти втратять свою актуальність та не потребуватимуть окремого розгляду у Верховній Раді.

За підсумками розгляду даного питання Комітет ухвалив рішення: рекомендувати Верховній Раді України проект Закону України "Про внесення змін до розділу VI Бюджетного кодексу України щодо зарахування військового збору до спеціального фонду державного бюджету" (реєстр. № 15167 від 10.04.2026), поданий народними депутатами України Разумковим Д.О., Моканом В.І. та іншими, включити до порядку денного п'ятнадцятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання та за результатами розгляду у першому читанні прийняти за основу і в цілому з необхідними техніко-юридичними правками.

Співдоповідачем з даного питання на пленарному засіданні Верховної Ради України пропонується голова підкомітету з питань бюджетної політики та удосконалення положень Бюджетного кодексу України Комітету Кузбит Юрій Михайлович.

Голова Комітету

Роксолана ПІДЛАСА

